

Sygnatura akt II Ns 1347/18

POSTANOWIENIE

Dnia 23 września 2020 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi- Widzewa w Łodzi II Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący sędzia K. T.

Protokolant starszy sekretarz sądowy M. R.

po rozpoznaniu w dniu 9 września 2020 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z wniosku A. S.

z udziałem P. C., K. C., J. C. (1), M. S., M. K., M. R., M. N., P. D., M. M. (1) i B. T.

o stwierdzenie nabycia spadku

postanawia

1. stwierdzić, że spadek po H. M. (1) z domu T., córce E. i I., zmarłej w dniu 23 czerwca 2015 roku w Ł., mającej ostatnie miejsce zwykłego pobytu w Ł., na podstawie testamentu notarialnego sporządzonego przed notariuszem W. O. w dniu 5 grudnia 2014 roku (Repertorium A Nr 6026/2014), otwartego i ogłoszonego w dniu 6 lipca 2015 roku nabył J. C. (1), syn J. i M. w całości;
2. obciążyć A. S., P. C., K. C. i J. C. (1) na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego dla Łodzi- Widzewa w Łodzi kwotami po 378,85 (trzysta siedemdziesiąt osiem 85/100) złotych tytułem tymczasowo wyłożonych wydatków;
3. przyznać adwokatowi S. D. tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu J. C. (1) kwotę 442,80 (czteryście czterdzieści dwa 80/100) złotych, którą wypłacić z środków Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego dla Łodzi- Widzewa w Łodzi.

Sygnatura akt II Ns 1347/18

UZASADNIENIE

We wniosku z dnia 8 października 2018 roku A. S. wniosła o otwarcie i ogłoszenie czterech testamentów własnoręcznych sporządzonych przez H. M. (2) w dniu 24 maja 2002 roku, potwierdzonych przez spadkodawczynię w dacie 14 kwietnia 2009 roku oraz o stwierdzenie, iż spadek po niej nabyli na podstawie testamentów nabyli A. S., P. C. i K. C. po 1/3 części. Wnioskodawczyni wskazała, że przedmioty (udziały) wskazane w testamentach wyczerpują prawie cały spadek po zmarłej, wobec czego należy przyjąć, że wnioskodawczyni i uczestnicy są spadkobiercami.

(wniosek- k. 4-5v.)

Postanowieniem z dnia 13 grudnia 2018 roku Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze uczestników postępowania M. S. i J. C. (1).

(postanowienie k. 40)

W odpowiedzi na wniosek uczestnik J. C. (2) wniósł o stwierdzenie, że spadek po H. M. (2) na podstawie testamentu notarialnego z dnia 5 grudnia 2014 roku sporządzonego przed notariuszem W. W. O. R.. A nr (...) nabył J. C. (2)

w całości. W uzasadnieniu uczestnik podał, że był partnerem życiowym zmarłej przez 32 lata, mieszkali razem i prowadzili wspólne gospodarstwo domowe. Wskazał, że sporządzenie testamentu notarialnego stanowiło o odwołaniu poprzednio sporządzonych przez spadkodawczynię testamentów własnoręcznych.

(odpowiedź na wniosek k. 46-47)

W piśmie przygotowawczym z dnia 24 stycznia 2019 roku wnioskodawczyni wskazała, że nie wiedziała wcześniej o sporządzeniu przez H. M. (2) testamentu notarialnego z 2014 roku. Zakwestionowała ważność tego testamentu wskazując na chorobę nowotworową spadkodawczyni, która w jej ocenie spowodowała niezdolność do testowania.

(pismo k. 52-55)

W odpowiedzi na wniosek uczestnik P. C. przyłączył się do wniosku A. S. w całości. Podniósł, że spadkodawczyni w dacie sporządzenia testamentu notarialnego mogła być niezdolna do testowania z uwagi na chorobę. Podał, że niewskazanie przez spadkodawczynię w testamencie notarialnym okoliczności, iż sporządzała wcześniej inne testamenty było związane z tym, że albo była niezdolna do podejmowania decyzji albo że uznała, że uważała, że kwestia nieruchomości jest już zamknięta testamentami z 2002 roku.

(odpowiedź na wniosek k. 57-59)

W odpowiedzi na wniosek uczestnik K. C. wyjaśnił, że A. S., P. C. i K. C. na podstawie testamentów sporządzonych przez spadkodawczynię odrębnie, otrzymali nieruchomości w udziałach określonych w tych testamentach oraz, że dla uproszczenia przyjęli, iż każde z nich dziedziczy w 1/3 części. Uczestnik przed rozpoczęciem postępowania nie wiedział o testamencie notarialnym spadkodawczyni. W jego ocenie spadkodawczyni w tym testamencie wskazała, że nie sporządzała wcześniej innych testamentów, gdyż uważała, że kwestia nieruchomości jest już zamknięta tamtymi poprzednimi testamentami albo nie rozumiała czynności dokonywanej przed notariuszem – była chora i niezdolna do podejmowania decyzji. Nadto podniósł, że cztery ręczne testamenty zostały przez spadkodawczynię potwierdzone w dniu 14 kwietnia 2009 roku, co stanowi o tym, że są ważne.

(odpowiedź na wniosek k. 61-63)

Postanowieniem z dnia 22 marca 2019 roku Sąd ustanowił dla uczestnika postępowania J. C. (2) adwokata z urzędu.

(postanowienie k. 69)

W piśmie przygotowawczym z dnia 8 maja 2019 roku, J. C. (2), reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie wnosząc o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za pomoc prawną udzieloną uczestnikowi z urzędu według norm przepisanych oświadczając, że koszty nie zostały pokryte w całości lub w części. Wskazał, że nieruchomości wykazane w testamentach z 2002 roku wyczerpały prawie cały spadek, zatem osobę oznaczoną w testamencie należy poczytywać nie za zapisobiercę lecz za spadkobiercę powołanego do całego spadku. Wobec tego spadkodawczyni powierzając notariuszowi sporządzenie testamentu notarialnego w 2014 roku zmieniła porządek dziedziczenia na wypadek jej śmierci.

(pismo przygotowawcze k. 74-75v.)

Na rozprawie w dniu 13 maja 2019 roku wnioskodawczyni i uczestnicy podtrzymali dotychczasowe stanowiska w sprawie. Uczestniczka M. S. oświadczyła, że jest współwłaścicielem nieruchomości przy ulicy (...), której współwłaścicielem była H. M. (2).

(protokół rozprawy k. 80-84)

W piśmie z dnia 30 maja 2019 roku uczestniczka M. S. oświadczyła, że współwłaścicielem nieruchomości jest I. F., której spadkobierczynią była H. M. (2).

(pismo k. 198)

W odpowiedzi na wniosek uczestniczka M. K. przyłączyła się do wniosku A. S.. Odnosząc się do testamentu notarialnego sporządzonego przez spadkodawczynię, uczestniczka zakwestionowała, że mógłby być podstawą do dziedziczenia z uwagi na brak zdolności zmarłej do testowania.

(odpowiedź na wniosek k. 252- 253)

W piśmie z dnia 7 listopada 2019 roku B. T. oświadczył, że jest jedynym bratem zmarłej H. M. (2), która była rozwiedziona i nie miała żadnych dzieci ani innego rodzeństwa. Jednocześnie wniósł o wezwanie go do udziału w sprawie.

(pismo k. 326)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

H. M. (1) z domu T., córka E. i I., zmarła w dniu 23 czerwca 2015 roku w Ł., gdzie ostatnio stale przed śmiercią zamieszkiwała. Zmarła będąc rozwiedziona. Nie miała dzieci, w tym przysposobionych, pozamałżeńskich, ani takich, które zmarły. Rodzice i dziadkowie spadkodawczyni zmarli przed nią. Spadkodawczyni pozostawiła brata B. T., który nie zrzekł się dziedziczenia, nie złożył oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, ani nie został uznany za niegodnego dziedziczenia. O zgonie spadkodawczyni dowiedział się kilka lat po jej śmierci.

(odpisy skrócone aktów stanu cywilnego k. 8, 25, odpis skrócony aktu urodzenia k. 24, 26-29, zapewnienie spadkowe k. 81)

W dniu 24 maja 2002 roku spadkodawczyni sporządziła cztery testamenty własnoręczne. Spadkodawczyni powołała do spadku A. S., K. C. oraz P. C., wskazując przedmioty masy spadkowej, które miały im przyspaść w drodze dziedziczenia po zmarłej. W testamentach spadkodawczyni oświadczyła, że przekazuje na rzecz K. C. 13/36 udziałów w nieruchomości przy ulicy (...) w Ł. i 5/48 udziałów w nieruchomości przy ulicy (...) w Ł., na rzecz P. C. 1/8 udziałów w nieruchomości przy ulicy 1. M./ W. 3c w Ł. i 4/48 udziałów w nieruchomości przy ulicy (...) w Ł. oraz na rzecz A. S. udziały 7/72 w nieruchomości przy ulicy (...) w Ł. i 4/48 udziałów w nieruchomości przy ulicy (...) w Ł.. Spadkodawczyni oświadczyła, że na dzień 19 kwietnia 2009 roku wyżej wskazane testamenty są ważne.

(testamenty załączone w odrębnych obwolutach)

W dniu 5 grudnia 2014 przed notariuszem, H. M. (2) sporządziła testament, w którym oświadczyła, że do chwili obecnej nie sporządziła żadnych testamentów, oraz że do całości spadku po niej powołuje J. C. (2).

(wypis testamentu notarialnego k. 49-49v.)

Spadkodawczyni chorowała i leczyła się na nowotwór jelita grubego w szpitalu im. WAM oraz im. K. w Ł.. Była także konsultowana przez uczestnika K. C., który jest lekarzem. Przeszła zabieg operacyjny i była poddana chemioterapii, która przyczyniła się do niewydolności serca spadkodawczyni. H. M. (2) chorowała także na cukrzycę. Spadkodawczyni dowiedziała się o nowotworze około 8 miesięcy przed śmiercią. Informacja o chorobie załamała spadkodawczynię. Zmarła była sprawna umysłowo, nie miała problemów z pamięcią i rozpoznawaniem osób. Spadkodawczyni była z wykształcenia lekarzem. W trakcie choroby spadkodawczynią opiekował się J. C. (1), który był jej partnerem życiowym. Spadkodawczyni zmarła w szpitalu. Do chwili śmierci była w pełni świadoma.

(wysłuchanie informacyjne wnioskodawczyni k. 81, wysłuchanie informacyjne uczestnika P. C. k. 82, wysłuchanie informacyjne uczestnika K. C. k. 82, wysłuchanie informacyjne uczestnika J. C. (1) k. 264, wysłuchanie informacyjne uczestniczki M. R. k. 264, historia choroby k. 94-188, 208-235, 246, 251, 274-312)

Spadkodawczyni H. M. (2) w czasie sporządzania testamentu w dniu 5 grudnia 2014 roku nie zdradzała objawów chorób ani zaburzeń psychicznych znoszących zdolność do świadomego i swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli. W aspekcie medycznym zdolność do świadomego i swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli zależy od aktualnego stanu psychicznego danej osoby, przy czym dokonanie tej oceny leży wyłącznie w kompetencji biegłych psychiatrów. U spadkodawczyni nie rozpoznano żadnych chorób ani zaburzeń psychicznych. W żadnej diagnozie z licznych pobytów spadkodawczyni w szpitalach nie wskazywano na obecność zaburzeń psychicznych ani nie zlecono jej leków psychotropowych.

(pisemna opinia biegłego psychiatry k. 330-333, pisemna opinia uzupełniająca biegłego psychiatry k. 351-351v.)

Sąd zważył, co następuje:

Powołanie do spadku może wynikać z ustawy albo z testamentu (art. 926 § 1 k.c.) Dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą (art. 926 § 2 k.c.) Zgodnie z normą art. 943 k.c. spadkodawca może w każdej chwili odwołać zarówno cały testament, jak i poszczególne jego postanowienia, przy czym odwołanie testamentu może nastąpić m.in. poprzez sporządzenie nowego testamentu (art. 946 k.c.)

Z ustaleń poczynionych w niniejszej sprawie wynika, że spadkodawczyni pozostawiła po sobie brata B. T. będącego jej spadkobiercą ustawowym. Jednocześnie w toku postępowania zostały złożone cztery testamenty własnoręczne sporządzone w dniu 24 maja 2002 roku i jeden testament notarialny sporządzony w dniu 5 grudnia 2015 roku. Ważność testamentu notarialnego została zakwestionowana. Zgodnie z treścią art. 944 § 1 k.c., sporządzić testament, jak też go odwołać, może tylko osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych. Z kolei, w myśl art. 945 § 1 k.c., testament jest nieważny, jeżeli został sporządzony: 1) w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli; 2) pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu tej treści; 3) pod wpływem groźby. Wnioskodawczyni i wyżej wskazani uczestnicy kwestionowali ważność testamentu notarialnego w ten sposób, że wskazywali na brak swobody testowania spadkodawczyni z uwagi na jej długotrwałą chorobę nowotworową i wnosili o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych sądowych z zakresu psychiatrii. Wnioski zawarte w sporządzonych opiniach biegłego psychiatry zarówno podstawowej jak i uzupełniających były jednoznaczne i nie budziły wątpliwości Sądu. Biegły psychiatra wskazał, iż na podstawie dokumentacji lekarskiej znajdującej się w aktach sprawy brak jest jakichkolwiek danych by spadkodawczyni sporządziła testament z dnia 5 grudnia 2014 roku w stanie wyłączającym świadome lub swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Biegły psychiatra podkreślił, iż spadkodawczyni nie leczyła się psychiatrycznie, nie korzystała również z pomocy psychologicznej. W dokumentacji medycznej spadkodawczyni nie opisywano zaburzeń psychicznych i zaburzeń pamięci. W ocenie biegłego H. M. (2) w trakcie sporządzania testamentu notarialnego była w stanie świadomie i swobodnie podjąć decyzję i wyrazić wolę.

Wnioskodawczyni i uczestnicy w toku postępowania podnosili, iż spadkodawczyni traktowała testamenty własnoręczne sporządzone w dniu 24 maja 2002 roku jako zapisy, o czym miało świadczyć stwierdzenie spadkodawczyni w testamencie notarialnym, iż nie sporządzała wcześniej testamentów. W niniejszej sprawie Sąd nie badał tej kwestii, bowiem w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku sąd nie rozstrzyga problemu zapisu, gdyż roszczenie z tytułu zapisu może być dochodzone jedynie w procesie, w odrębnej sprawie. Zapisobierca nie jest spadkobiercą, nabywa tylko wierzytelność o wykonanie zapisu. Sąd spadku nie może więc rozstrzygać o przesłankach i skuteczności zapisu w sposób prejudycjalny (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2012 r., sygn. V CSK 175/11, Lex nr 1136001). W wypadku zatem uznania określonego rozporządzenia spadkodawcy za zapis nie wchodzi w rachubę „przyznanie” w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia praw do spadku określonych przedmiotów spadkowych zapisobiercy. Przepis art. 670 k.p.c. obliuguje sąd prowadzący postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku do zbadania z urzędu kto jest spadkobiercą, co odnosi się zarówno do spadkobierców powołanych do spadku z mocy ustawy, jak i z testamentu. Nadto w przypadku dziedziczenia testamentowego do zadań sądu należy ponadto ustalenie, czy spadkodawca pozostawił testament, następnie jego otwarcie i ogłoszenie oraz ewentualne zbadanie zarzutów kwestionujących jego ważność lub skuteczność. Sąd w niniejszym postępowaniu wszystkie te obowiązki

wypełnił. Należy w tym miejscu stwierdzić, że nie było zarzutów co do testamentów z 2002 roku co do ich ważności, wobec tego Sąd tych okoliczności nie badał; to że były to testamenty nie ulega perzy tym wątpliwości. Bez znaczenia natomiast dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy (spadkowej) pozostawała kwestia, czy testamenty te obejmują zapisy, czy też- na podstawie art. 961 kc- powołanie do spadku. Jest tak dlatego, że jeżeli stanowiły one powołanie do dziedziczenia, to zostały odwołane testamentem notarialnym; jeżeli natomiast obejmowały zapisy, to nie stanowią podstawy dziedziczenia i sąd nie bada tej kwestii- jak wskazano wcześniej.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520§2 k.p.c., zgodnie z którym, jeżeli uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne, sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego z uczestników w całości. To samo dotyczy zwrotu kosztów sądowych tymczasowo wyłożonych przez Skarb Państwa. W kontekście powyższego, Sąd nałożył obowiązek zwrotu kosztów związanych ze sporządzeniem opinii biegłego i zwrotu wydatków dla placówek medycznych za sporządzenie kserokopii dokumentacji medycznej spadkodawczyni na wnioskodawczynię oraz uczestników P. C., K. C. i J. C. (1). Spór obejmujący testament notarialny (jego ważność) toczył się bowiem pomiędzy tymi osobami i związany był z kosztami dokumentacji medycznej i opinii psychiatry. Sąd nakazał pobrać od tych osób po 378,85 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych, na którą składała się kwota 76,14 zł za sporządzenie kserokopii dokumentacji medycznej oraz kwota 1.515,40 zł za wynagrodzenie biegłego sądowego z zakresu psychiatrii. Rozstrzygnięcie to znajduje swoją podstawę prawną w art. 83 ust. 2 w zw. z art. 113 ust.1 i 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz.U. z 2010 nr 90 poz. 594 ze zm.) Zgodnie z art. 83 ust. 2 ww ustawy, w orzeczeniu kończącym postępowanie Sąd orzeka o poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa wydatkach, stosując odpowiednio przepisy art. 113. W pozostałym zakresie Sąd postanowił, iż wnioskodawczyni i uczestnicy powstępowania ponoszą koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. Sąd przyznał pełnomocnikowi z urzędu wynagrodzenie w związku z oświadczeniem, że koszty pomocy prawnej nie zostały opłacone; wynagrodzenie obejmuje podatek vat 23%.